

ÚVN

ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE
Vojenská fakultní nemocnice
Praha

„BEZPEČNÁ NEMOCNICE“

„Bezpečí a kvalita ve zdravotnictví - jak čelit aktuálním problémům a výzám?“

NEKUŘÁCKÁ NEMOCNICE

Předkladatel: Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha

Autoři:

Mgr. Kateřina Mladá

Mgr. Lenka Gutová, MBA

Kateřina Křenková

Mgr. Tomáš Petr PhD.

Obsah

1. Souhrn projektu	3
2. Stručná charakteristika organizace	4
2.1 Počet lůžek	4
2.2 Pacienti v péči ÚVN za rok 2017	5
2.3 Zaměstnanci nemocnice	6
3. Zdůvodnění projektu	7
4. Cíle projektu	9
5. Časový plán projektu	10
6. Vlastní realizace projektu	11
6.1 Multidisciplinární Tým nekuřácké ÚVN	11
6.2 Standardy nekuřácké nemocnice	12
6.3 Akční plán na rok 2018/2019	13
6.4 Průběžné plnění akčního plánu 2018/2019	14
7. Hodnocení a udržitelnost projektu	15
7.1 Komplikace v realizaci projektu	15
8. Závěr	16
9. Zdroje	17
10. Příloha	18

1. Souhrn projektu

V lednu 2018 se Ústřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha (ÚVN), na výzvu Ministerstva zdravotnictví ČR, zapojila do Národní sítě nemocnic a zdravotnických zařízení bez tabáku (The National GNTH Network of the Czech Republic). Tato síť je neformálně označována jako síť tzv. nekuřáckých nemocnic. Sdružuje zdravotnická zařízení se záměrem bojovat proti kouření, jakožto nejvýznamnější odstranitelnou příčinou úmrtnosti i nemocnosti populace. Celosvětově tuto iniciativu zastřešuje tzv. Global Network for Tobacco-Free Healthcare Services (GNTH), kterou k dnešnímu dni tvoří 24 dílčích sítí z 16 zemí. V národní síti nekuřáckých nemocnic je spolu s ÚVN dalších 8 nemocnic.

Členství v této síti nemocnic může být pasivní, v jehož rámci se nemocnice pouze připojuje k filozofii tohoto projektu nebo aktivní, kdy se nemocnice zavazuje k dlouhodobému procesu práce na naplnění osmi standardů založených na evidence based care. Naplnění těchto standardů definuje konečnou podobu nekuřácké nemocnice. Každý aktivní člen si dílčí cíle projektu volí sám, každé zařízení však musí pravidelně (ročně) hodnotit jejich průběžné dosahování. ÚVN se rozhodla být od počátku členem aktivním.

Aktivní členství v síti nekuřáckých nemocnic zavazuje nemocnici k vytvoření multidisciplinárního týmu, který nejprve pracuje na vyplnění sebehodnotícího dotazníku, který mapuje výchozí stav zařízení v osmi standardech nekuřácké nemocnice. Na základě výsledku sebehodnotící dotazníku (počtu bodů) je nemocnice zařazena do kategorie prosté, bronzové, stříbrné či zlaté. Tým následně vypracuje roční akční plán, po jehož revizi je znovu hodnocena dosažená kategorie členství. Tento roční proces se opakuje do dosažení zlaté úrovně členství.

Jak z výše zmíněného vyplývá, je Nekuřácká nemocnice projekt, který probíhá postupně, dlouhodobě a jehož cílem je nemocnice, kde se skutečně nekouří. *Podstatou projektu je samotný proces, který k takovému stavu vede* (Štěpánková, 2017).

2. Stručná charakteristika organizace

Ústřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha je řazena od svého vzniku v r. 1938 mezi přední zdravotní zařízení v České republice. V roce 1994 se stala příspěvkovou organizací a otevřela se i civilnímu obyvatelstvu. Jejím zřizovatelem je Ministerstvo obrany České republiky.

Hlavním posláním Ústřední vojenské nemocnice je poskytování kvalitní bezpečné odborné zdravotnické péče založené na nejmodernějších léčebných metodách a postupech ve prospěch zdraví a kvality života pacientů. ÚVN pečuje z převážné části o obyvatele Prahy 6, o příslušníky Armády České republiky a dalších složek ozbrojených sil a v řadě subspecializací také o nemocné z jiných regionů České republiky. Poskytuje moderní léčbu a péči ve všech oborech, s výjimkou dětského lékařství, kardiochirurgie a léčby popálenin. Jako jediná vojenská fakultní nemocnice v České republice je ÚVN výcvikovým, vzdělávacím a odborným zdravotnickým zařízením Armády České republiky.

V nemocnici působí 10 klinik a dvě desítky odborných oddělení. Statut kliniky mají chirurgie, neurochirurgie a neuroonkologie, interní obory, ORL, oční, onkologie, infekční nemoci, ortopedie, gynekologie a anesteziologie a resuscitace.

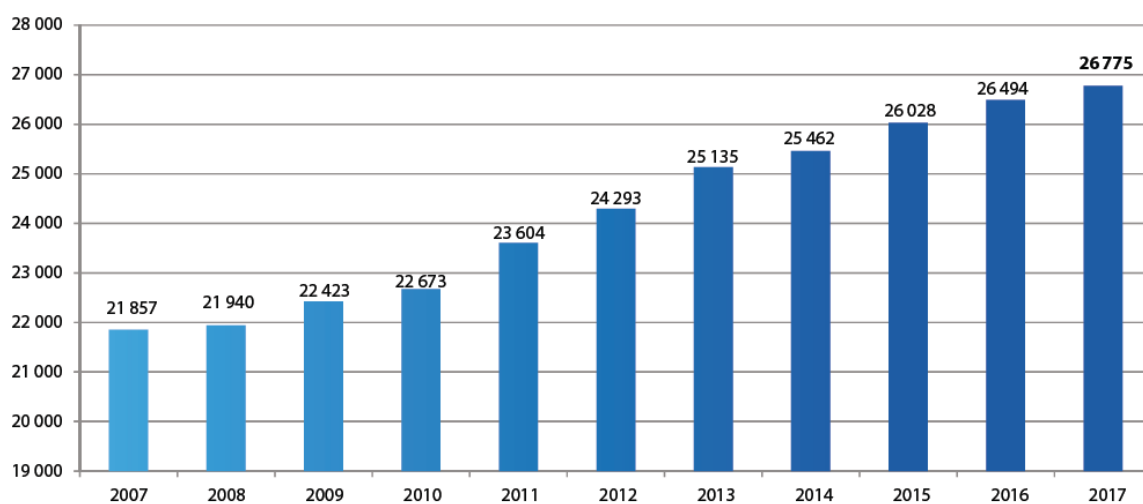
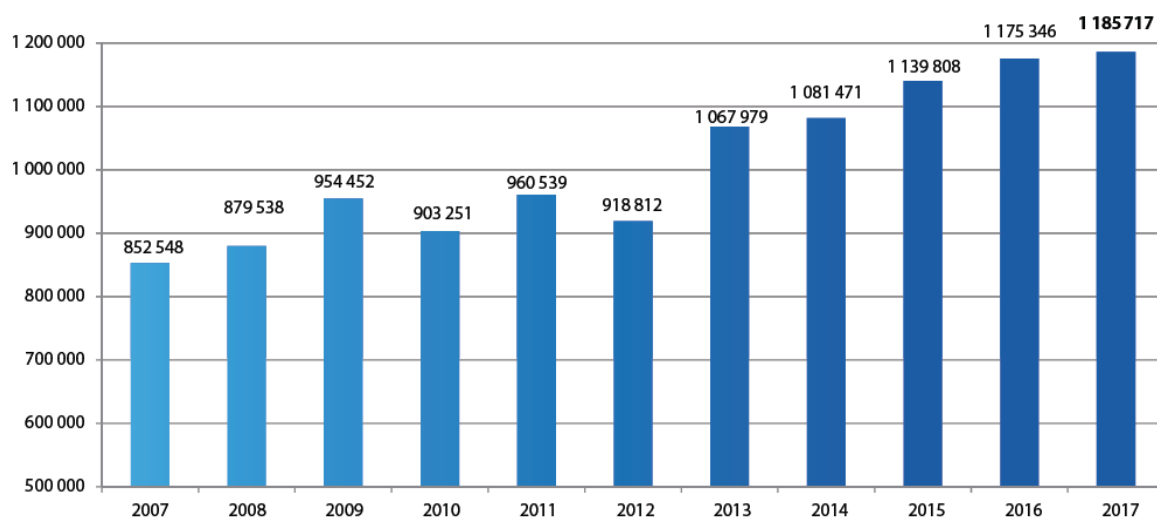
Velký důraz je v ÚVN kladen na vysokou úroveň kvality a na bezpečnost poskytované péče. Nemocnice jako první ve střední a východní Evropě získala mezinárodní akreditaci JCI, která je známkou nejvyšší kvality poskytované péče. Na tuto akreditaci ÚVN navázala úspěšným akreditačním šetřením uděleným Spojenou akreditační komisí na základě naplňování standardů kvality a bezpečí poskytované péče.

2.1 Počet lůžek v roce 2017

Standardní lůžka	472
Lůžka JIP	68
Lůžka následné péče:	
Oddělení následné ošetrovatelské péče	42
Léčebna dlouhodobě nemocných	26
Dlouhodobá intenzivní ošetrovatelská péče	14
Následné intenzivní péče	6
Domov pro seniory	10
Domov se zvláštním režimem	30
Domov péče o válečné veterány	9
Celkový počet	677

2.2 Pacienti v péči ÚVN za rok 2017

Počet ambulantních vyšetření	1 185 717
Počet hospitalizovaných pacientů	26 775

2.3 Zaměstnanci nemocnice

V r. 2017 pracovalo v ÚVN celkem 2117 zaměstnanců, 730 všeobecných sester a porodních asistentek, 400 lékařů a zubních lékařů, 22 farmaceutů, 246 zdravotnických pracovníků s odbornou a specializovanou způsobilostí, 335 dalších zdravotnických pracovníků, 273 technicko-hospodářských pracovníků a 111 dělníků a provozních pracovníků.

3. Zdůvodnění projektu

Kouř vznikající hořením tabáku obsahuje více než 4000 různých látek, z toho zhruba 100 kancerogenů, dále mutageny, alergeny, toxické látky a oxid uhelnatý. Látkou způsobující závislost je alkalion nikotin působící na acetylcholin – nikotinové receptory. Poškození organismu kouřením je způsobeno látkami obsaženými v tabáku a produkty vznikajícími při jeho hoření (Králíková a kol., 2013).

Závislost na tabáku je chronické, recidivující a letální onemocnění, které zkracuje život více než polovině kuřáků v ČR v průměru o 15 let. V Evropě i v ČR je příčinou každého 6. úmrtí, a to především na onkologická a kardiovaskulární onemocnění, dále způsobuje více než 80 % chronických plicních onemocnění a další nemoci ve všech klinických oborech. V ČR dochází každoročně k 16 000 úmrtím, tedy 44 úmrtím denně, způsobených kouřením. Diagnóza F17 je samostatnou nozologickou jednotkou v Mezinárodní klasifikaci nemocí WHO a v Diagnostickém a statistickém manuálu Americké psychiatrické společnosti (Králíková, Češka, Pánková, a kol., 2015).

ÚVN se z výše uvedených důvodů, následujícím způsobem, dlouhodobě věnuje tématu kouření:

- provoz Centra pro závislé na tabáku (součástí nemocnice od roku 2010, nabízí odbornou pomoc a podporu při odvykání od kouření pacientům nemocnice, zaměstnancům i široké veřejnosti),
- činnost edukačního specialisty na oblast kouření v rámci hospitalizace (na žádost hospitalizovaného pacienta dochází přímo k lůžku, aby edukoval o možnostech odvykání od kouření a odborné pomoci),
- školení sester v krátké intervenci u kuřáků,
- edukace široké veřejnosti o rizicích kouření a možnostech odvykání,
- omezení kouření v areálu nemocnice (vymezení kuřáckých míst),
- ustanovení samostatné směrnice ředitele 06/2017 „Pravidla kouření v ÚVN“ atd.

Vnímáme, že právě ve zdravotním zařízení, typu nemocnice (kde je u pacientů kouření identifikováno a pojmenováno jako možný faktor aktuálních zdravotních potíží), by měl být fenomén kouření jednoznačně pojmenován jako negativní, měl by k němu být zaujímán

sjednocený negativní postoj ze stran personálu, pacienti by měli být o jeho rizicích informováni a motivováni k odvykání od kouření. Ruku v ruce musí jít u silných kuřáků nabídka odborné pomoci.

4. Cíle projektu

Hlavní cíl

Zapojení do Mezinárodní sítě nekuřáckých nemocnic (GNTH), ve které participovat aktivním členstvím. V rámci vytvoření multidisciplinárního týmu systematicky prostřednictvím ročních akčních plánů naplňovat osm standardů, které definují zlaté členství v síti nekuřáckých nemocnic.

Vedlejší cíle

Kromě jasně definovaných standardů nekuřácké nemocnice vnímáme jako důležité zaměření na ostatní oblasti, které nejsou GNTH definované ale jsou potřebné k:

- efektivnímu naplňování standardů,
- přijetí principů nekuřáctví všemi zaměstnanci nemocnice,
- individualizaci celého procesu (nelze naplňovat cíle definované vnější mezinárodní institucí, pokud nebereme v potaz individuálnost každého zařízení v jednotlivých členských zemích).

1. sjednocené vnímání tématu kouření všemi pracovníky nemocnice
2. široká informovanost o jednotlivých krocích nemocnice v plnění stanovených cílů
3. zapojení do procesu široké spektrum pracovníků, kteří se s tématem kouření setkávají a dát jim prostor ke sdílení zkušeností
4. pořádání vzdělávacích akcí (konference, semináře), které připomínají důležitost tématu kouření

5. Časový plán projektu

0. fáze projektu:

- připojení k síti nekuřáckých nemocnic (leden 2018)

1. fáze projektu:

- jmenování multidisciplinárního týmu nekuřácké ÚVN (duben 2018)
- vyplnění sebehodnotícího dotazníku (červen 2018)
- vypracování prvního ročního akčního plánu (červen 2018)

2. fáze projektu:

- roční revize akčních plánů
- naplnění zlatého členství v síti

3. fáze projektu:

- udržení dosažené úrovně v síti nekuřáckých nemocnic
- reakce na vzniklá témata v oblasti kouření (na lokální, národní i mezinárodní úrovni)

Na tomto místě je potřeba znovu zmínit základní myšlenku projektu nekuřácké nemocnice: nekuřácká nemocnice je projekt, který probíhá postupně, dlouhodobě *a jehož podstatou je samotný proces.*

6. Vlastní realizace projektu

V lednu 2018 byla ÚVN, stejně jako ostatní nemocnice v České republice, oslovena Ministerstvem zdravotnictví ČR s výzvou k účasti v Národní síti nekuřáckých nemocnic. Národní síť nekuřáckých nemocnic vznikla při Ministerstvu zdravotnictví ČR především z důvodu iniciace zájmu nemocnic o členství v síti mezinárodní a z důvodu iniciace zájmu českých nemocnic o téma nekuřáctví.

ÚVN ve stejném měsíci odeslala tzv. Letter of intent a tím se připojila do národní sítě nekuřáckých nemocnic. Protože chtěla být od počátku aktivním členem této sítě, musela splnit podmínku vytvoření multidisciplinárního týmu, vyplnění sebehodnotícího dotazníku a v rámci ročních akčních plánů pracovat na implementaci osmi standardů nekuřácké nemocnice.

6.1. Multidisciplinární Tým nekuřácké ÚVN

Tým vznikl v dubnu 2018. Statutárně je poradním orgánem managementu nemocnice. Vedoucím týmu je adiktoložka z Centra pro závislé na tabáku ÚVN. V týmu jsou zastoupené lékařské i nelékařské zdravotnické profese a nezdravotničtí pracovníci nemocnice. Složení týmu kopíruje oblasti, na které se zaměřují standardy nekuřácké nemocnice. Hlavní náplní týmu je koordinace kroků, které vedou k naplnění standardů nekuřácké nemocnice.

Složení multidisciplinárního týmu:

- vedoucí týmu (adiktolog),
- náměstek ředitele pro nelékařské zdravotnické profese a řízení kvality zdravotní péče,
- náměstek ředitele pro léčebnou a preventivní péči,
- projektový manager,
- zástupce personálního oddělení,
- zástupce PR oddělení ,
- zástupce oddělení kvality,
- zástupce oddělení vzdělávání,
- zdravotní sestry,
- lékař.

6.2. Standardy nekuřácké nemocnice

8 standardů nekuřácké nemocnice, založených na evidence based care:

Standard 1: Souhlas s principy a odpovědnost za plnění programu, určení zodpovědného pracovníka z řad managementu a osoby pověřené implementací opatření, vyčlenění prostředků.

Standard 2: Informovanost zaměstnanců i pacientů nemocnice o nekuřáckých opatřeních a možnostech léčby závislosti na tabáku.

Standard 3: Vzdělávání a trénink personálu v krátké intervenci k odvykání kouření a vzdělávání klíčových pracovníků v technice motivačních rozhovorů a dalších na důkazech založených (evidence-based) postupů užívaných v léčbě závislosti na tabáku.

Standard 4: Zmapování prevalence užívání tabáku mezi personálem i pacienty a podpora odvykání kouření.

Standard 5: Kontrola užívání tabáku – nekuřácká nemocnice, tj. úplný zákaz kouření v areálu či minimálně jasné značení nekuřáckých prostor nemocnice.

Standard 6: Prostředí bez tabáku, jasné označení zákazu kouření, nevystavování personálu pasivnímu kouření, zákaz prodeje tabákových výrobků v prostorách nemocnice.

Standard 7: Zdravé pracoviště – veškerý personál by měl být informován o nekuřácké politice nemocnice, užívání tabáku personálem by mělo být monitorováno, služby v oblasti odvykání kouření by měly být personálu plně dostupné.

Standard 8: Podpora zdraví - organizace by se měla účastnit lokálních, národních či mezinárodních aktivit v oblasti kontroly tabáku/odvykání kouření alespoň 1x ročně.

6.3. Akční plán na rok 2018/2019

1/ Administrativa

- samostatná složka na intranetu „Nekuřácká nemocnice“ – možnost pro zaměstnance zasílat podněty k tématu kouření v nemocnici, zveřejnění článků nebo prezentací z dané problematiky,
- aktualizace směrnice ředitele 06/2017 „Pravidla kouření v ÚVN“ (doplnění informace o členství v GNTH, závazek managementu, odpovědnost managementu),
- aktualizace směrnice ředitele 21/2012 „Postup při nabývání majetku darováním v ÚVN“ (doplnění o nepřijímání darů od tabákových firem),
- do smluv o pronájmu prodejních ploch zanést zákaz prodeje tabákových výrobků,
- do informací pro uchazeče o zaměstnání začlenit informaci o nekuřácké nemocnici a zákaz kouření pro zaměstnance v areálu nemocnice,
- zhotovit roční rozpočet pro aktivity týmu nekuřácké ÚVN.

2/ Diagnostika – dokumentace – léčba

- aktualizace směrnice ředitele 12/2018 „Zásady vedení zdravotnické dokumentace v ÚVN“ (rozsah vstupního vyšetření v ambulantní péči rozšířit o diagnostiku kouření)),
- do závěrečných zpráv (ambulantní i hospitalizovaní pacienti) doplnit informace o poskytnuté edukaci o odvykání kouření a odkaz na Centrum pro závislé na tabáku ÚVN,
- napsat projekt na podávání náhradní nikotinové terapie hospitalizovaným pacientům,
- vytvořit dokument „Informace pro pacienty Centra pro závislé na tabáku ÚVN“ s ustanoveným systémem kontrol.

3/ Vzdělávání

- vytvořit tým sester, které budou proškolené v krátké intervenci (ty budou dále školit sestry na oddělení a monitorovat provádění krátkých intervencí, do budoucna budou koordinovat náhradní nikotinovou terapii podávanou při hospitalizaci),
- elearningový kurz „Léčba závislosti na tabáku“ zařadit mezi povinné kurzy pro lékaře.

4/ Propagace

- pravidelné akce Centra pro závislé na tabáku na Světový den bez tabáku (31. 5.),
- na internetu jasná informace o statutu nekuřácké nemocnice,
- vytvořit informační plakát o rizicích kouření a Centru pro závislé na tabáku ÚVN, který bude umístěn na nástěnce na každém oddělení,
- realizace projektu odvykání kouření pro zaměstnance s náhradní nikotinovou terapií na jeden měsíc léčby zdarma.

5/ Areál – provoz

- sjednotit značení zákazu kouření v areálu nemocnice a doplnit o zákaz používání e-cigaret

6.4. Průběžné plnění akčního plánu 2018/2019

- vstřícné informování návštěvníků a pacientů o zákazu kouření v areálu nemocnice,
- stanovená dvě kuřácká místa v areálu nemocnice určená návštěvníkům a pacientům,
- zákaz kouření zaměstnanců v areálu nemocnice,
- projekt odvykání kouření pro zaměstnance s náhradní nikotinovou terapií na 1 měsíc zdarma (probíhá v Centru pro závislé na tabáku ÚVN),
- zákaz kouření na akutním psychiatrickém oddělení ÚVN (půlroční pilotní projekt),
- na vybraných oddělení poskytování náhradní nikotinové terapie před plánovanou hospitalizací s 30% slevou,
- vytvoření týmu sester garantující provádění krátké intervence,
- uspořádání konference na téma „Kouření v nemocniční péči“

(grafika viz. příloha č.1)

7. Hodnocení a udržitelnost projektu

Projekt nekuřácké ÚVN má dlouhodobou udržitelnost. Je udržitelný z hlediska finanční i personální náročnosti.

Klíčovým cílem projektu je postavení se za myšlenku nekuřáctví ve zdravotnictví a péče o pacienty nemocnice - kuřáky.

Projekt je průběžně monitorován multidisciplinárním týmem na základě ročních revizí popsaného procesu. Činnost týmu i jednotlivých aktivit je dokumentována, provádí se sběr dat a hodnocení.

Celý projekt je významně podporován vedením organizace.

7.1. Komplikace v realizaci projektu

Kouření je v dnešní době téma kontroverzní, někdy až emotivní a budí ve společnosti mnoho protichůdných názorů. Změny v této oblasti na půdě konkrétního pracoviště proto nejsou vždy přijímány pouze kladně a je potřeba počítat s faktem, že postoje jednotlivých zaměstnanců k nastalým změnám mohou být i velmi negativní. Je tedy nezbytné všechny změny a kroky důsledně komunikovat a především vysvětlovat. Zaměstnanci musí, bez ohledu na to, zda patří mezi kuřáky či nikoli, přijmout přístup nemocnice ke kouření a chápat, že dané změny nejsou slepými restrikcemi ale především snahou o zdravé a bezpečné pracoviště. Nejen z tohoto důvodu je důležité počítat s tím, že zavedení jednotlivých změn „na papíře“ není konečné řešení. Potřebný je dlouhodobý a důsledný monitoring těchto změn přímo v praxi a včasná reakce na vzniklé komplikace. Otázka dosažení naplnění všech cílů nekuřácké nemocnice je tedy dlouholetý proces s vysokým důrazem na pravidelnou evaluaci.

8. Závěr

ÚVN se rozhodla dát problematice kouření vysoký význam a pozornost. Díky členství v síti nekuřáckých nemocnic jsou všechny dosavadní intervence v této oblasti strukturovanější, plánované a lépe hodnotitelné. Naším cílem je dostupnější pomoc v odvykání od kouření, zdravější prostředí nemocnice, erudovanější a sjednocenější personál.

Vzhledem k tomu, že kouření a jeho (především zdravotní) dopady řeší každá nemocnice, je tento projekt přenositelný do dalších zařízení. Předpokladem k realizaci projektu je pevný přístup vedení nemocnice k řešení tématu kouření a motivace středního zdravotnického personálu (především multidisciplinárního týmu) k realizaci plánovaných intervencí.

Organizováním konferencí, účastí na seminářích a dalším sdílením zkušeností chceme přispět k tomu, aby se ke kouření i ostatní nemocnice postavily podobným způsobem. Věříme, že tyto postoje ke kouření by měly být napříč nemocniční péčí v ČR samozřejmé.

9. Zdroje

Králíková, E. a kol.(2013). Závislost na tabáku – epidemiologie, prevence a léčba. Břeclav: ADAMIRA, s.r.o.

Králíková, E., Češka, R., Pánková A., Štěpánková L., Zvolská, K., a kol. (2015). Doporučení pro léčbu závislosti na tabáku. Vnitřní lékařství 61 (5, Suppl 1): 1S4-1S15.

Štěpánková L. (2017). Co znamená „Nekuřácká nemocnice?“. Časopis Lékařů Českých 2017; 156: 24-27.

www.tobaccofreehealthcare.com

Interní zdroje ÚVN:

- internetové stránky
- vnitřní předpisy
- výroční zpráva 2017

10. Příloha

Konference určená zdravotníkům i veřejnosti

POZVÁNKA
Vstup na konferenci zdarma

KOURENÍ V NEMOCNIČNÍ PÉČI

22. května 2018

Konference se koná s podporou týmu nekuřácké ÚVN a Společnosti pro léčbu závislosti na tabáku

8.30 zahájení 15.00 předpokládané ukončení
Ostřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha
Posluchárna A, 2. patro, budova F2 (U Vojenské nemocnice 1200, Praha 6)

Na konferenci vystoupí mnozí významní odborníci na danou problematiku, jako např.:
prof. MUDr. Eva Kralíková, CSc., z Referenčního centra pro závislé na tabáku,
prof. MUDr. Pavel Pařko, DrSc., III. chirurgická klinika 1. LF UK a FN Motol,
prim. MUDr. Libor Zámečník, Ph.D., FEBU, FECSM, Urologická klinika VFN a 1. LF UK,
MUDr. Martin Holý, MBA, Psychiatrická nemocnice Bohnice

Program, přihláška a další informace na vzdelavani.uvn.cz

**ODVYKÁNÍ KOURENÍ
PRO ZAMĚSTNANCE
ÚVN**

ÚVN
 ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE
 PRAHA

www.uvn.cz
 www.slzt.cz

**CENTRUM
 PRO ZÁVISLÉ
 NA TABÁKU**

Důvody proč se chcete stát znovu nekuřákem necháme na Vás, ale rádi Vám to pomůžeme uskutečnit

Centrum pro závislé na tabáku

Co Vám nabízíme?

- Vyšetření lékařem
- Odbornou pomoc při odvykání kouření
- Nové metody léčby závislosti na tabáku
- Změření množství CO ve vydechaném vzduchu
- Desetinásobné zvýšení Vaší šance stát se opět nekuřákem

Vyšetření a poradenství je hrazeno zdravotními pojišťovnami.

Kde nás najdete:
 Pavilon A7
 1. patro - recepce
 Kardiologického oddělení
 Interní kliniky 1.LF UK
 a ÚVN Praha

A7

Tel.: 973 203 047
 Termíny dle domluvy

ÚVN
 ÚSTŘEDNÍ VOJENSKÁ NEMOCNICE
 Vojenská lékařská nemocnice Praha

**Děkujeme, že dodržujete
 ZÁKAZ KOUŘENÍ
 v celém areálu ÚVN**

**MÍSTO VYHRAZENÉ
 PRO KOUŘENÍ**

Rozhodneteli se přestat kouřit můžete využít pomoc našich odborníků

NEKOUŘIT
KOUŘIT

**CENTRUM
 PRO ZÁVISLÉ
 NA TABÁKU**
 ÚVN

**ZDRAVÉ JE
 NEKOUŘIT!**
 Využijte pomoci našich odborníků

NEKOUŘIT
KOUŘIT

**CENTRUM
 PRO ZÁVISLÉ
 NA TABÁKU**
 ÚVN

tel: 604 297 030

www.uvn.cz/zavislost